

ADVIES

Initiatiefwetsvoorstel Strafbaarstelling publicatie beelden van slachtoffers

Aan de Tweede Kamerleden Van Toorenburg, Kuiken en Van den Berge

23 december 2020

1. Inleiding

Allereerst wil het Fonds Slachtofferhulp (hierna: het Fonds) de leden bedanken voor het indienen van deze initiatiefwet. Voor het indienen van een initiatiefwet en het doorlopen van het traject tot uiteindelijke wetgeving is veel vastberadenheid en doorzettingsvermogen nodig.

Het streven naar een goede bescherming van privacy van slachtoffers en nabestaanden is een prioriteit die u en het Fonds met elkaar delen. Dit geldt zowel binnen de rechtszaal als daarbuiten. Over dit thema sprak u in het najaar 2019 al met veel betrokkenen in een rondetafelgesprek in uw Kamer. Het Fonds organiseert momenteel een uitgebreide dialoog met journalisten en betrokkenen, die moet leiden tot meer inzicht in bestaande omgangsnormen en mogelijk aangescherpte gedragsregels rondom publicaties door mediaorganisaties.

Met uw initiatiefwetsvoorstel wordt voorgesteld om het openbaar maken van beelden van personen in een hulpeloze toestand, of beelden van overledenen, strafbaar te stellen in een breder kader, namelijk ook gepubliceerd door individuele burgers. In de volgende paragrafen volgt een nadere uitwerking van de reactie van het Fonds op dit initiatiefwetsvoorstel, met enkele aanbevelingen.

2. Voorgestelde wijzigingen

2.1. Strafbaar stellen openbaar maken beelden

Nu vrijwel iedereen in het bezit is van een smartphone met camera, is het maken van een foto of video van een gebeurtenis en vervolgens het verspreiden daarvan via social media zo gebeurd. Met alle gevolgen van dien voor het slachtoffer en diens naasten. Ook het Fonds kent helaas vele voorbeelden van naasten die via de media moesten vernemen wat hun dierbare was overkomen, nog voordat de politie hen had bereikt. Dit zijn zeer schrijnende situaties. Het Fonds steunt dit wetsvoorstel dan ook van harte.

2.2. Niet strafbaar stellen maken beelden

Ook de keuze om enkel het *openbaar maken* van de beelden strafbaar te stellen en niet ook het *maken* ervan, zoals in Duitsland het geval is, ondersteunt het Fonds. De door omstanders gemaakte beelden kunnen namelijk ook bijdragen aan de bewijsvoering en het al dan niet oplossen van een zaak. Zo is het ook in de Memorie van Toelichting omschreven. Daarnaast stimuleert de overheid actief burgerschap rondom getuigen, ondersteunen en ingrijpen bij verkeersongevallen en misdrijven. Zij zou een dubbele boodschap afgeven, als zij zou besluiten om het maken van beeldmateriaal strafbaar te stellen.

Naast het afgeven van een dubbele boodschap, trekt het Fonds de handhaafbaarheid van een dergelijke strafbaarstelling in grote twijfel. Het lijkt niet haalbaar om na te gaan wie er wel en wie er geen afbeeldingen met hun telefoon hebben gemaakt. En of een wet wel of niet succesvol wordt nageleefd, hangt in grote mate samen met de handhaafbaarheid ervan. Het strafbaar stellen van het maken van beelden zou dan ook de geloofwaardigheid van de rechtspraak kunnen aantasten.

3. Aanbevelingen

3.1. Strafbaar stellen verspreiding beelden

Graag doet het Fonds een enkele aanbeveling aan de leden. Namelijk om in het wetsartikel op te nemen dat verdere *verspreiding* van dergelijke beelden strafbaar is. Zoals het wetsartikel nu is geformuleerd, lijkt deze gedraging buiten de strafbaarstelling te vallen. Het Fonds adviseert de leden derhalve om ook de verspreiding van dergelijke beelden expliciet strafbaar te stellen.

Zodat de maatschappij weet dat ook dit strafbaar is en het delen van dergelijke beelden hopelijk zal worden afgeremd.

3.2. Persvrijheid vs. Privacy

Inmiddels weten we aan de hand van enkele spraakmakende casussen dat de combinatie slachtofferschap en media soms leidt tot ongewenste situaties voor alle betrokkenen. Van het tonen van een herkenbaar autowrak tot het blijven herhalen van beelden van een nationale ramp etc. Met deze kennis is het Fonds dit jaar, mede op verzoek van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, een brede dialoog gestart met journalisten, politie en OM, slachtoffers en betrokkenen over de schijnbare tegenstelling tussen privacy en persvrijheid. Met als doel inzicht te krijgen in bestaande omgangsnormen en *best practices* boven water te krijgen. Om uiteindelijk te komen tot een aantal verbeterpunten of afspraken om de privacy van slachtoffers beter te beschermen.

Door de eerste dialoogsessies weten we dat journalisten grotendeels werken met eigen gedragsregels die door hun mediaorganisatie worden gehanteerd. Beelden van personen in een hulpeloze toestand, of beelden van een overledene worden in principe niet zonder medeweten of akkoord van slachtoffer of nabestaanden gepubliceerd. Wel geven journalisten aan dat zij bij deze gedragsregel druk ervaren doordat burgers of 'burgerjournalisten' dergelijke beelden wel plaatsen of zelfs direct verslag doen door middel van een livestream via social media. Het initiatiefwetsvoorstel zou een krachtig signaal uitzenden dat dit strafbaar is, en dit daarmee kunnen helpen tegengaan.

Het Fonds wenst de initiatiefnemers een voorspoedige behandeling van hun wetsvoorstel toe, zodat slachtoffers en nabestaanden niet meer geconfronteerd worden met beelden die hun leed vergroten en daarmee hun herstel mogelijk in de weg zitten.